

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Imanol Garaigordobil Berriozabal
Legutio, Araba
(1932)

Aurkibidea

Biografia

Goikoetxea auzoko baserri batean jaio zen. Aita zuen bertakoa eta ama, berriz, Sandurdi auzokoa zen. Bost seme-alaba izan zituzten. Legutioko eskolan ikasi zuen sei urtetik hamabi urtera arte. Gerra denboran aitaren bila etorri ziren erreketek. Aita ihes eginda zegoen, eta etxea erre eta ganadu guztia hil zieten. Gasteizko Eguren monasterioan egon ziren babestuta aldi batean. Legutiora itzuli zirenean Kurtzalde taberna hartu zuten. Berrir soroak landu eta ganadua jarri zuten. Imanolek 18 urterekin furgoneta bat erosi zuen eta herriko baserritar batzuen esnea Gasteizera eramaten hasi zen. Baserritarrok emandako enkarguak ere egiten zituen, eta tabernarako gauzak ekarri. Geroago bere autobus konpainia sortu zuen. Otxandioko Bittori Garmendiarekin ezkondu eta lau seme-alaba izan zituzten.

Zintak

LEG-013

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Elortza, Kepa
- **Data:** 2010-04-26
- **Iraupena:** 77 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Elortza, Kepa

Pasarteak

1. Gerran, baserria erre zieten

- **Erref:** LEG-013/002
- **Iraupena:** 0:02:46. **Hasi:** 00:02:29. **Bukatu:** 00:05:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren hasiera

Laburpena:

Sei urtetik hamabira arte ibili zen eskolan, eta gero lanean hasi zen. Gerra hasi zenean, Gasteiz ondoan dagoen Monasterioguren herrira joan ziren babes bila. Aita EAJko buruzagia zen, eta kostata egin zuen ihes. Soldaduek etxeari su eman zioten, eta nola garretatik ihes egin zuten azaltzen du Imanolek.

2. Kurtzalde taberna

- **Erref:** LEG-013/003
- **Iraupena:** 0:03:15. **Hasi:** 00:05:15. **Bukatu:** 00:08:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ondasunen galera

Laburpena:

Etxea sutan zegoela, ganaduak ukuilutik irten ahala, erreketeez tiroz hil zituzten denak, 10 ganadu buru. 8 urte zituela, familiak Kurtzalde taberna hartu zuen, eta taberna, ganadu eta soroetatik bizi izan ziren.

3. Aita kartzelan

- **Erref:** LEG-013/004
- **Iraupena:** 0:02:07. **Hasi:** 00:08:30. **Bukatu:** 00:10:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Aita 5-6 urtean kartzelan egon eta gero itzuli zen etxera. Araba Batailoian zebilela, Santanderren hartu zuten preso aita. Burgosko Oñako kartzelan egon ziren aita ikusten.

4. Aita Madrilen hizlari

- **Erref:** LEG-013/005
- **Iraupena:** 0:02:19. **Hasi:** 00:10:37. **Bukatu:** 00:12:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Politika eta Franco
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera
- Lanbideak » Polizia

Laburpena:

1940ko hamarkadako "Hermandad de Labradores"ko ordezkari hautatu zuten Imanolen aita. Madrilen nekazaritza eta abeltzaintzari buruzko mitina eman omen zuen, Francoren ondoan eserita. Aita herrian jazarri egin zuten gerraostean. Guardia zibilek etxeko tabernan hartzen zituzten jatorduak.

5. Guardia zibilak etxean

- **Erref:** LEG-013/006
- **Iraupena:** 0:02:50. **Hasi:** 00:12:56. **Bukatu:** 00:15:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Lanbideak » Polizia
- Lanbideak » Negozioak, dendak

Laburpena:

Estraperlo garaia zen. Herriko jende batzuk guardia zibilak baino okerragoak izan ziren Imanolen familiarekin. Aitak gorri fama eduki arren, Ermandadeko hauteskundeak irabazi zituen. Imanolek soldadutza bukatu zuenean, furgoneta bat erosi zuen. Jendea eraman eta mandatuak egiten zituen Gasteizera. Eskola berria egin zutenean, autobusak jarri zituen.

6. Eskolan euskaraz ezin egin

- **Erref:** LEG-013/007
- **Iraupena:** 0:02:21. **Hasi:** 00:15:46. **Bukatu:** 00:18:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Eskolan ibili zenean euskaraz egiteagatik maisuak egurra ematen zion. Maisua Gaubea/Valdegoviatik etorritako euskalduna zen. Eskola frontoiaren ondoan zegoen eta han egiten zuten jolas. Txirikolan edo lapikoka jolasten zuten.

7. Imanol esne-saltzailea

- **Erref:** LEG-013/008
- **Iraupena:** 0:02:11. **Hasi:** 00:18:07. **Bukatu:** 00:20:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Merkataritza, dendak (kokapena)
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Lanbideak » Negozioak, dendak

Laburpena:

Gasteizera 1.000 bat litro esne eramaten zituen egunero furgonetan. Esne-denda jarri zuen Gasteizen. Otxandio eta Legutioko esnea eramaten zuen. Kafesnea ogiarekin izaten zen orduko gosaria ia etxe guztietan.

8. Goizetik gauera egunero lanean

- **Erref:** LEG-013/010

- **Iraupena:** 0:01:56. **Hasi:** 00:21:02. **Bukatu:** 00:22:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua

Laburpena:

<p>Soroak leku askotan zituzten. Gari, garagar, arto eta ganduentzako bazkak ereiten zituzten. Goizetik gauera egunero lanean jarduten zuten. Lurrak lantzeko idiak bazituzten.</p>

9. Larrainean garia jotzen

- **Erref:** LEG-013/011
- **Iraupena:** 0:01:42. **Hasi:** 00:22:58. **Bukatu:** 00:24:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:

Larrainean gari-jotzea gogoan du, baina laster ekarri zuten gari-jotzeko makina. Larrainik ez zuten etxeek, inoren larrainak erabiltzen zituzten euren gariak jotzeko.

10. Lehengo auzolana

- **Erref:** LEG-013/012
- **Iraupena:** 0:01:01. **Hasi:** 00:24:40. **Bukatu:** 00:25:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana

Laburpena:

<p>Bai larrainean bai makinaz garia jotzeko, baserritarrek elkarri laguntzen zioten. Elkarlan hori galdu egin dela dio Imanolek.</p>

11. Aita ikurrinarekin hilobiraino

- **Erref:** LEG-013/013
- **Iraupena:** 0:02:46. **Hasi:** 00:25:41. **Bukatu:** 00:28:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Abertzaleak
- Lanbideak » Polizia

Laburpena:

Imanolen familiaren euskal zaletasuna ez zen arazo izan guardia zibilekin

zuten eguneroko tratuan. Aitak beti eramane zuen ikurrina soinean, eta berarekin hilobiratu zuten.

12. Argindarra, ura eta bainuontziak

- **Erref:** LEG-013/014
- **Iraupena:** 0:02:28. **Hasi:** 00:28:27. **Bukatu:** 00:30:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura
- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Imanolek bere jaiotetxean argindarra gogoan du, baina ez daki etxe barruan ura jarrita zuten. Argindarra falta zenean, kandela edo karburo-kriseiluekin argitzen zuten etxea. Familiak kudeatu zuen Kurtzalde taberna eta ostatu ere bazen; bainuontziak zeuzkaten bertako komunitan.

13. Estraperlo garaia

- **Erref:** LEG-013/016
- **Iraupena:** 0:02:08. **Hasi:** 00:31:16. **Bukatu:** 00:33:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Kupoa ordaintzeko beste gari ez bazuten jasotzen, erosi egin behar izaten zuten. Nahiz eta guardia zibilak etxean apopilo izan, Imanolek etxerako estraperloa egiten zuen. Etxean txerriak hazi eta txerriak saltzen zituzten.

14. Errazionamendua

- **Erref:** LEG-013/017
- **Iraupena:** 0:02:00. **Hasi:** 00:33:24. **Bukatu:** 00:35:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Denda ez zuten izan tabernan, baina amak ahal zuen guztia saltzen zuen bertan. Errazionamenduko ogia Imanolek banatzen zuen. Olia eta azukrea ere errazionatuta zeuden.

15. Kurtzalde, ganadu-tratularien ostatu

- **Erref:** LEG-013/018
- **Iraupena:** 0:03:03. **Hasi:** 00:35:24. **Bukatu:** 00:38:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserría » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak

Laburpena:

Kurtzalde taberna-ostatua gerra aurretik ganadu- tratularien ostatua omen zen, ganaduentzako korta eta guzti zeukan. 80 idi inguruk egiten zuen etapa Kurtzalden, Gasteizko ferian erosi eta beste herri batzuetara bidean.

16. Kurtzaldeko sukalde ospetsua

- **Erref:** LEG-013/019
- **Iraupena:** 0:03:33. **Hasi:** 00:38:27. **Bukatu:** 00:42:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak

Laburpena:

Kurtzalde kudeatu zuten garaian, kortan 8-10 behi eta 30 txerritik gora hazten zituzten urtean. Bertako txorizo, babarrun eta oilaskoak ospetsuak izan ziren. Amak saldutako gazta batzuek Madrilen txapelketa bat irabazi zuten.

17. Aitak igarotako komeriak

- **Erref:** LEG-013/020
- **Iraupena:** 0:04:01. **Hasi:** 00:42:00. **Bukatu:** 00:46:01
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa
- Politika » Politika eta Franco

Laburpena:

Aita gerran ia hil egin zuten, Francoren kontra borrokan. Gerora, hainbat urtean kartzelan eduki zuten, eta 1948. urtean Madrilen Francori eskua eman behar izan zion. Aitari Burgosen egin zioten epaiketan, hiru txosten irakurri zituzten: Legutioko Udalarena, herriko epaitegiarena eta abadeak bidalitakoa.

18. Teniente eta presidente

- **Erref:** LEG-013/022
- **Iraupena:** 0:02:01. **Hasi:** 00:46:39. **Bukatu:** 00:48:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana

Laburpena:

Aita Araba Batailoiko tenientea izan zen gerran. Gero, Francoren garaian, "Hermandad de Labradores y Ganaderos" presidentea izan zen.

19. Artzainen ohitura zaharra

- **Erref:** LEG-013/023
- **Iraupena:** 0:02:28. **Hasi:** 00:48:40. **Bukatu:** 00:51:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana

Laburpena:

<p>"Hermandad de Labradores y Ganaderos" haren aurretik, baserritarren arteko ganadu-ermandadeak baziren. Bai bata eta bai bestea, ganadua ezkutatzearekin batera galdu ziren. Artzainek ere ba omen zuten antzerako zerbait. Edonork artalde berria jartzea nahi bazuen, artzain bakoitzak ardi bat oparitu behar izaten zion.</p>

20. Esnea jasotzen eta banatzen

- **Erref:** LEG-013/025
- **Iraupena:** 0:03:56. **Hasi:** 00:52:15. **Bukatu:** 00:56:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:

Goikoetxen hasten zen batzen Gasteiza eramateko esnea. Hango marmitak jaso eta Elosura joaten zen astoarekin 200 bat litro jasotzera. Hiru esne mota omen zeuden: urarekin, urik gabe edo ur askorekin. Azunbrea zen salneurria.

21. Esnearen prezioa

- **Erref:** LEG-013/026
- **Iraupena:** 0:01:25. **Hasi:** 00:56:11. **Bukatu:** 00:57:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:

Esnea ordaindu edo kobratu astean edo hilean behin egiten zuen. Bera esnedun hasi zenean, azunbre erdiak (litro bat) 3 pezeta egiten zituen. Errazionamendu garaian pezeta eta erdian egon zela dio.

22. Urtegiak urpetu zituen terrenoak

- **Erref:** LEG-013/027
- **Iraupena:** 0:02:59. **Hasi:** 00:57:36. **Bukatu:** 01:00:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak
- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua

Laburpena:

Urtegiak urpetu zituzten terreneen ugazaba denak ez ziren legutiarak. Prezioak ere ez ziren berdinak izan. Terreno haien ordeztatu zituztenak oso prezio merkean saldu zituzten.

23. Urtegia eraikitzearen ondorio batzuk

- **Erref:** LEG-013/028
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 01:00:35. **Bukatu:** 01:02:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak
- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Baserria vs. Kalea

Laburpena:

<p>Urtegiak jan zituen terreneak galtzeagatik, legutiar askok nekazaritza bertan behera utzi zuten eta lantegira joan ziren lanera. Beste batzuek, Imanol esan baterako, ordeztatu terrene asko hartu zituzten.</p>

24. Dantza lotuen 'zaintzailea'

- **Erref:** LEG-013/031
- **Iraupena:** 0:03:04. **Hasi:** 01:06:20. **Bukatu:** 01:09:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Orduko denboran dantza egiteagatik ordaintzea normala zen. Dantza lotuegi egiteagatik, zaintzaile moduko batek gurutze handi batekin bikoteak banantzen zituenekoa ezagutu izan du Imanolek. Kapitalera joatea baino gehiago gustatzen zitzaion herrietara joatea.

25. Idi-probak Legution

- **Erref:** LEG-013/033
- **Iraupena:** 0:02:35. **Hasi:** 01:09:47. **Bukatu:** 01:12:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Herri-kirolak

Laburpena:

Idi-probak izaten ziren Legution. Idia 10 gizonen kontrako sokatiran ezagutu zuen Imanolek.

26. Inguruko feriak; Ermandadearen tasazioa

- **Erref:** LEG-013/034

- **Iraupena:** 0:03:10. **Hasi:** 01:12:22. **Bukatu:** 01:15:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana
- Baserría » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:

<p>Gasteizen astero egoten zen feria. Legution urtean behin izaten zen. Urtean birritan Ermandadekoek ganaduak plazara ekartzen zituzten, prezioak buruka finkatzeko. Zeanuri eta Aguraingo ferietara ere joaten ziren. Gaur egun, granjaren bat kenduta, baserrietan ez dago ia ganadurik.</p>

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-07-18

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com